

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

Dubium I. Quid, & quotuplex sit intellectus Angeli, quidq[ue] ipsius
intelligere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

æqualitatem, nisi quantum ad hoc, quod Angelus, quo quisque perfectior est, eo maiorem locum adequatum sibi vendicat, ac proinde etiam cæteris paribus, hoc ipso velocius mouetur, quod æquali tempore, seu potius in paribus instantibus temporis discreti, semper maiorem simul locum acquirit, & deserit; maiusque adeo spatium percurrit, quam Angelus aliquis inferior; licet quoad singula mutata esse, non

maior mora consumatur, vel intercedat in vno Angelo, quam in altero, quia singula mutata esse æquæ omnia fiunt in vno instanti; nec opus est in vno Angelo, post singula mutata esse, maiori quiete, quam in alio: siquidem mouendo non defatigantur, ut idcirco cogantur seu breuiori, seu longiori tempore quiescere.

Q V Æ S T I O III.

De intellectu & cognitione Angelorum.

S. Thomas I. p. q. 54. 55. 56. 57. 58.

Absoluetur hæc questio octo dubitationibus. I. Quid, & quotuplex sit intellectus Angeli; quidq; ipsius intelligere. II. De medio cognitionis Angelicæ, seu speciebus intelligibilibus: an nimirum; unde, quot, & quales species intelligibiles habeant Angeli. III. De obiecto cognitionis Angelicæ naturalis, respectu rerum immaterialium: an nimirum, & quomodo Angelus naturaliter cognoscat, tum D E V M, tum seipsum, tum etiam alios Angelos. IV. De obiecto cognitionis Angelicæ naturalis respectu rerum materialium, tum possibilem, tum actu existentium, vel etiam præteritarum, aut necessario futurarum. V. An & quomodo Angeli cognoscant futura contingentia. VI. An & quomodo Angeli naturaliter cognoscant actus internos alienæ mentis & voluntatis. VII. De obiecto cognitionis Angelicæ, respectu rerum supernaturalium. VIII. De modo cognitionis Angelicæ; an scilicet ea cognitio sit semper in actu secundo, & quidem plurimum aut omnium obiectorum simul, an etiam discursiua, vel habitualis, aut errori obnoxia.

D V B I V M I.

Quid, & quotuplex sit intellectus Angeli; quidque ipsius intelligere.

S. Thomas I. p. q. 54. aa. 5.

Post locum, & motum localem Angeli, intellectus & potentias, quæ eidem Angelo conueniunt, proximus est intellectus & intellectio; tum vt naturâ prior voluntate, & operatione ad extra, tum etiam vt cæteris notior. Etenim Angelum esse substantiam natura sua intelligentem & intellectu præditam, tam clarum & perspicuum est, vt id etiam in communi Angeli notione includatur, vt dictum dub. I. quast. I. Quomodo vero hic intellectus Angeli se habeat, tum quoad substantiam, & actum suum; tum quoad principia interna seu species intelligibiles; tum quoad obiecta, & denique quoad modum & affectiones suas, restat deinceps explicandum, secundum seriem dubitationum superius propositam. Et quod ad ipsam substantiam ipsius intellectus & intelligere Angelici attinet, iuxta præfixum huic dubitationi titulum, sequentes assertiones statuimus.

Assertio I. Est in Angelo, intelligere seu actualis intellectio; & quidem nec de essentia Angeli, nec idem cum essentia, aut existentia eiusdem, sed realiter ab utroque distincta. Ita S. Thomas cit. q. 54. a. 1. & 2. & communis & certa Theologorum

ibidem, & cum Magistro in 2. dist. 3. quicquid Aristoteles in 12. Metaph. c. 6. & 9. insinuet, non solum Dei, sed etiam reliquarum Intelligentiarum essentiam, esse intelligere: quem ita etiam explicant & sequuntur Auerroes, Aphrodisiensis, & Philoponus. Sed quod absque errore defendi non potest, vt bene Vasquez disp. 198. c. 1. & Suarez hic lib. 2. cap. 2. num. 5. & quicquid etiam Durandus in 2. dist. 3. q. 5. indicet, cognitionem, qua Angelus seipsum cognoscit, esse suam substantiam.

Probatur assertio quoad singulas partes. Prima enim pars indubitata est; quia Angelus est substantia intelligens; Ergo naturaliter conuenit illi actus intelligendi seu actualis intellectio.

Secundâ pars, intellectio nem actuali nec esse essentiam, nec de essentia Angeli, quod ex instituto probat S. Thomas a. 1. Probatur. Tum quia de nulli? entis creati essentia est agere; cum omnis essentia creata sit in potentia ad esse; ac proinde multo magis ad agere, quod supponit esse. Tum quia essentia ipsa est inuariabilis & determinata; intelligere vero Angeli est varium & multiplex; etiam a parte rei. Tum quia plus differt actio rei à

substan-

substantia eius, quæ ipsum esse eius: nec tamè vilius entis creati esse, est sua essentia, siue de essentia ei⁹.

5 Tertia pars, eandem intellectionem, siue intelligere Angeli, non esse etiam ipsius Esse siue existentiam, ex instituto probat S. Thomas art. 2. & videtur esse hæc eius ratio. Quia intelligere respicit omnia entia velut obiecta, & speciem recipit ab ijs velut ab obiectis: at vero existentia Angeli, non minus quam essentia, est determinata ad vnum, secundum genus & speciem. Adde; quod existentia reipsa non differt ab essentia: cum ergo intelligere Angeli à parte rei differat ab eius essentia, etiam se ipsa distinguatur ab existentia, vt recte Vasquez cit. a. 2.

6 Quarta pars, intelligere distingui realiter ab essentia & existentia Angeli, tum ex dictis sequitur; tum etiam ex eo probatur. Quia intelligere à parte rei variatur in Angelo; cum tamen essentia & existentia eius maneat inuariata. Item intelligere est vera & realis, & non tantum grammaticalis actio, cuius terminus est absoluta quadam ac perfecta entitas: Ergo realiter procedit ab eius essentia, siue immediate, siue mediate, per potentiam, de qua assert. seq. Accedit, quod dantur actus intelligendi intrinsece supernaturales, qui non possunt realiter identificari cum substantia & agente naturali, vt suo loco docetur: eadem verò quoad hoc est ratio omnium intellectionum: Ergo intelligere Angeli non solum differt à substantia Angeli modaliter seu formaliter, sed etiam realiter strictè. Et quamuis naturaliter non possit separari ab Angelo existere, potest tamen de potentia Dei absoluta. Quare non audiendus recens quidam scriptor quem refert Suarez cit. cap. 1. num. 9. contra communem docuisse, intelligere distingui ab essentia Angeli solum formaliter, non autem realiter strictè: quod nec ratione, nec autoritate probatur.

7 Assertio II. Est etiam in Angelo intellectus seu potentia naturalis intelligendi; eaque tum à substantia Angeli, tum ab actu intelligendi realiter distincta. Ita S. Thomas cit. quæst. 54 a. 3. & fere communis Theologorum ibidem & in 2. dist. 3. Et prima pars est extra controuersiam. Quia vbi est naturalis intellectio, est etiam naturalis vis seu facultas, per quam immediate intelligimus; quæ generatim vocatur intellectus.

8 Secundam partem, intellectum seu potentiam intelligendi distingui realiter à substantia Angeli, præter S. Thomam, & Thomistas loc. cit. tradunt Alensis 2. part. quæst. 21. memb. 1. & omnes Scholastici, qui de anima & intellectu eius ita docent, excepto Durando in 2. dist. 3. quæst. 5. qui cum hoc de anima affirmet, eo, quod sit actus corporis; de Angelo tamen negat. E recentioribus autem ita etiam speciatim docent Gregorius de Valentia q. 5. pun. 3. Molina & Vasquez cit. q. 54. art. 3. Suarez Metaph. disp. 18. sect. 3. & hic lib. 2. cap. 1. n. 2. contra Scotum in 2. dist. 16. quæst. vn. & in 4. dist. 12. quæst. 3.

9 Probatur ea pars assertiois. Tum quia vniuersim in substantijs creatis, potentia per quas immediate solent operari, distinguuntur realiter ab ipsis, tanquam proprietates naturales superad-

ditæ. Tum quia, vt argumentatur S. Thomas cit. art. 3. Ea, quorum actus sunt realiter distincti, necesse est inter se etiam realiter distingui; sed essentia siue substantia Angeli, & eius intellectus habent actus realiter distinctos; siquidem actus essentia est existentia, actus autem intellectus est intellectio, quæ realiter differt ab existentia, ex dictis priore assert. Ergo & essentia siue substantia Angeli, & intellectio ei⁹ inter se realiter distinguuntur. Tum quia potentia intelligendi, vt & quæuis alia potentia, specificatur ab actibus & obiectis: ipsa vero per se essentia & substantia animæ non item. Denique si intellectus non distingueretur realiter à substantia Angeli, tum nec voluntas, nec vlla potentia eius realiter ab ea differret; cum par sit ratio omnium: sed consequens est absurdum: si enim Angelus nullas haberet passiones reales ab eius essentia effluentes, eamque realiter perficientes.

10 His accedunt SS. Patres, qui communiter in omni re creata, hæc tria inter se distinguunt, essentiam, potentiam seu virtutem operandi & ipsam operationem. Speciatim Dionysius cap. 11. cœl. hier. de Angelis loquens ait: *Quoniam in tria omnes diuinae mentes celesti ratione sua diuisæ sunt, in essentiam, in virtutem, & in actionem, &c.* Et Anselmus lib. de concept. Virg. cap. 4. *Aliud, inquit, est vis illa animæ, per quam ipsa anima vult aliud, quæ vis instrumentum volendi dici potest, sicut visus instrumentum videnti, quam voluntatem nominauimus; & aliud est iustitia, quam habendo iusta voluntas, & qua carendo iniusta vocatur.* Quæ omnia simul considerando, plane persuadent, quod etiam cum Caietano cit. art. 3. docet Suarez hic cit. cap. 1. num. 2. nec creabilem quidem esse vllam substantiam intelligentem, in qua intellectus, seu naturalis potentia intelligendi non realiter distinguatur à substantia, etsi contrarium asserat Gregorius de Valentia cit. q. 5. pun. 3. Si enim hoc possibile esset, nulla ratio esset, cur non Angelis quam plurimis, aut saltem perfectissimo Angelorum reipsa conueniret.

11 Tertia pars assertiois, in qua diximus, intellectum Angeli realiter distingui ab actu intelligendi, est communis Doctorum, quam supponit Sanctus Thomas cit. art. 1. 2. & 3. Scotus in 4. distinctione 1. quæstio. 1. Probatur. Quia actus intelligendi elicitur à potentia intellectiua, & multiplicatur ac variatur in Angelo, sicut in anima, manente eadem potentia: Ergo necesse est, ab intellectu saltem ex natura rei, siue à parte rei distingui, ante omnem operationem intellectus. Quia vero intellectio est qualitas & forma perfecta atque absoluta, & non tantum nudus quidam modus ipsius intellectus, fatendum est, distinctionem illam esse realem strictè, nempe duarum rerum mutuo separabilium, saltem de potentia Dei absoluta. Quod ex eo etiam confirmatur; quia datur intellectio intrinsece & entitative supernaturalis, quæ non potest cum naturali entitate intellectus realiter identificari, vt superius in simili dictum.

12 Assertio III. In Angelo vnicus tantum est intellectus: ac proinde in eo proprie locum non habet distinctio duplicis intellectus, agentis

nimirum & possibilis. Ita Sanctus Thomas hic quæstione 54. articulo 4. Caietanus & Thomistæ ibidem, Gregorius de Valentia hic quæst. 5. pun. 2. Molina cit. quæst. 54. art. 4. Vasquez disp. 199. cap. 2. Suarez hic lib. 2. cap. 1. num. 13. & Albertinus tom. 1. princip. 1. coroll. 7. numer. 19. etsi contrarium non pauci veteres Scholastici docuerint, in quibus Albertus lib. 4. de coævis part. 1. q. 5. art. 11. & 12. & in sum. part. 2. tractat. 4. q. 14. memb. 3. art. 2. Richardus in 2. dist. 3. art. 6. quæst. 2. Scotus distinct. 3. quæst. ult. Bassolis q. 4. art. 3. & significant Alensis 2. part. q. 22. mem. 3. & quoad modum loquendi sequitur etiam Bonaventura in 2. distinct. 3. part. 2. artic. 2. quæst. 1. qui tamen non iisdem rationibus & fundamentis rem explicant. Albertus enim intellectum agentem Angelis tribuit, non ad producendas, sed ad illuminandas species, etiam concreatas & innatas. Sed frustra & contra communem Philosophiam. Scotus, Richardus, Bassolis, intellectum agentem Angelis tribuunt ad producendas species: sed supponunt, Angelos sumere species à rebus materialibus; quod falsum esse patebit. dub. sequent. Alensis verò ea ratione intellectum agentem Angelis tribuit, quia educit potentiam intellectus possibilis in actum per acceptionem quandam specierum; quod aut idem esse debet cum præcedenti fundamento, aut si quid aliud est, sane non magis est intelligibile & probabile.

13 Quare etsi hæc quæstio aliquo modo sit de nomine, vt notauit etiam Sanctus Thomas ibidem, proprie tamen, & iuxta consuetam ac receptam ex Aristotele Philosophiam, loquendo de intellectu agente & possibili, probatur assertio. Quia intellectus agens, & possibilis in homine, non alia ratione distinguuntur, nisi quia ille à phantasmatibus abstrahit & producit species, & sic quasi obiectiue aut efficienter illuminat intellectum possibilem: possibilis vero ab agente intellectu recipit in se species, ijsque receptis producit & recipit intellectionem: id vero non conuenit Angelis, qui non accipiunt species à rebus materialibus siue obiecto; sed habent eas naturaliter congenitas, vt dicitur dub. sequent. Addit etiam Sanctus Thomas loc. cit. ad intellectum possibilem requiri, vt aliquando sit in pura potentia ad intelligendum, cum tamen Angelus nunquam ab omni plane intellectione cesset, vt dicitur dub. 8.

14 Quod si quis dicat, ad distinctionem intellectus agentis, & possibilis in Angelis sufficere, quod vna & eadem potentia simul & producat intellectionem, & recipiat, is quidem de nomine tricabitur, sed simul abutetur nominibus: hac enim ratione etiam in quolibet sensu, & quauis potentia eliciente operationes immanentes, nomen & distinctio agentis & possibilis, seu patientis locum habebit; quod est absurdum.

15 Assertio IV. In Angelis non est alia cognitio, quam intellectiua; ac proinde nec alia potentia (immanenter operatiua) quam voluntas & intellectus, quo etiam spectat memoria. Ita Sanctus Thomas quæst. 54. art. 5. Caietanus, & Thomistæ

ibidem, & communis Doctorum in 2. d. 3. quos sequuntur recentiores citati. Ratio est. Quia alia potentia omnes sunt corporeæ. Quare etiam Commentator 12. Metaphys. dixit, substantias se paratas diuidi in intellectum & voluntatem. Memoria autem aut est ipse intellectus, prout retinet species, & suo arbitrato per earum quasi usum, intelligit, ac in mentem, siue actualement considerationem reuocat præterita; aut si est potentia intellectualis diuersa, subseruit tamen intellectui & intellectioni; iuxta varias de memoria intellectiua sententias Philosophorum. An autem nihilominus in Angelis detur potentia operatiua ad extra, distincta ab intellectu & voluntate, suo loco q. 5. dicitur: idcirco enim nunc, vt ab hac controuersia abstraheretur, addidi in assertione limitationem, potentia immanenter operatiua; quæ est ex mente S. Thomæ, vt ibidem dicitur, licet hoc loco non fuerit ab eo addita. Vtrum vero intellectus Angelicus specie differat ab humano, dicitur quæst. sequente.

D V B I U M II.

De medio Cognitionis Angelicæ, seu speciebus intelligibilibus: an mirum, vnde, quot, & quales species intelligibiles habeant Angeli.

S. Thom. 1. part. q. 55. aa. 3.

1 **R**Estè post declaratam quasi substantiam ipsius intellectus, & intellectionis Angelicæ, S. Thomas de comuni medio eiusdem cognitionis agit; quæ sunt species intelligibiles, de quibus cum eodem S. Thoma sequentes assertiones statuimus.

2 Assertio I. Angelus non omnia cognoscit immediate per suam substantiam, sed quædam per species intelligibiles essentia superadditas. Ita cum S. Thoma cit. quæst. 55. art. 1. Thomistæ omnes, cæteri que Theologi communiter, speciem Alensis 2. part. quæst. 24. memb. 2. & 3. Albertus 2. part. sum. tract. 4. q. 19. art. 11. Bonaventura in 2. dist. 3. part. 2. artic. 2. quæst. 1. Richardus a. 6. q. 1. Scotus q. 10. Egidius eadem dist. part. 2. q. 2. a. 1. Heruzus q. 4. a. 2. & 3. Maior q. 6. & 7. Argentina q. 2. a. 4. Capreolus q. 2. a. 1. Marsilius in 2. q. 7. a. 1. Henricus quodlib. 1. q. 12. & quodlib. 4. q. 7. Ferrariensis 2. cont. gent. c. 96. & ex recentioribus Molina cit. q. 55. a. 1. Gregorius de Valentia q. 6. punct. 1. Suarez Metaph. disp. 35. sect. 4. & hic lib. 2. cap. 3. Albertinus tom. 1. Princip. 7. coroll. 8. punct. 1.

3 Quamquam contrarium docent Durandus in 2. dist. 3. q. 6. Gabriel q. 2. a. 2. & 3. Ockam in 2. q. 15. & 16. Bassolis in 2. dist. 3. quæst. 3. & Ariminensis in 2. dist. 7. q. 5. a. 1. alique Nominales, & ferè Henricus quodlib. 5. q. 14. qui negant species intelligibiles in Angelis, & ferè etiam in animabus humanis, rati solam potentiam cum obiecto, vel effectiue, vel alio modo concurrente, sufficere ad intellectionem. In quam sententiam,

quoad